

Correctievoorschrift VWO

2009

tijdvak 2

natuurkunde 1

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o. Voorts heeft de CEVO op grond van artikel 39 van dit Besluit de *Regeling beoordeling centraal examen* vastgesteld (CEVO-02-806 van 17 juni 2002 en bekendgemaakt in Uitleg Gele katern nr 18 van 31 juli 2002).

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door de CEVO.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommiteerde toekomen.
- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door de CEVO.

De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.

- 4 De examiner en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examiner en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examiner. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke gecommiteerde aanwijzen. De beoordeling van de derde gecommiteerde komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de CEVO-regeling van toepassing:

- 1 De examiner vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examiner en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
  - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
  - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
  - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
  - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
  - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
  - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
  - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;

- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen.
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal punten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan de CEVO. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 76 scorepunten worden behaald.

Voor dit examen zijn de volgende vakspecifieke regels vastgesteld:

- 1 Een afwijking in de uitkomst van een berekening door acceptabel tussentijds afronden wordt de kandidaat niet aangerekend.
- 2 De uitkomst van een berekening mag één significant cijfer meer of minder bevatten dan op grond van de nauwkeurigheid van de vermelde gegevens verantwoord is, tenzij in de vraag is vermeld hoeveel significante cijfers de uitkomst dient te bevatten.

- 3 Het laatste scorepunt, aangeduid met 'completeren van de berekening', wordt niet toegekend in de volgende gevallen:
  - een fout in de nauwkeurigheid van de uitkomst
  - een of meer rekenfouten
  - het niet of verkeerd vermelden van de eenheid van een uitkomst, tenzij gezien de vraagstelling het weergeven van de eenheid overbodig is. In zo'n geval staat in het antwoordmodel de eenheid tussen haakjes.
- 4 Het laatste scorepunt wordt evenmin toegekend als juiste antwoordelementen foutief met elkaar worden gecombineerd of als een onjuist antwoordelement een substantiële vereenvoudiging van de berekening tot gevolg heeft.
- 5 In het geval van een foutieve oplossingsmethode, waarbij geen of slechts een beperkt aantal deelscorepunten kunnen worden toegekend, mag het laatste scorepunt niet worden toegekend.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 1 Defibrillator

1 maximumscore 3

uitkomst: $I_{\max} = 80 \text{ A}$

voorbeeld van een bepaling:

$$\text{Uit } U_{\max} = I_{\max} R \text{ volgt } I_{\max} = \frac{U_{\max}}{R} = \frac{2,0 \cdot 10^3}{25} = 80 \text{ A.}$$

- aflezen van $U_{\max}$ 1
- gebruik van $U = IR$ 1
- completeren van de bepaling 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

2 maximumscore 4

voorbeeld van een antwoord:

De elektrische energie van de puls is in ieder geval kleiner dan de waarde:

$$E = \frac{U^2}{R} t = \frac{(2,0 \cdot 10^3)^2}{25} (3,0 - 0,9) \cdot 10^{-3} = 3,4 \cdot 10^2 \text{ J.}$$

Dus de hoeveelheid energie blijft onder de maximale waarde van 360 J.

- gebruik van $E = UIt$ of $E = \frac{U^2}{R} t$ 1
- aflezen van de pulsduur 1
- completeren van de berekening 1
- consequente conclusie 1

Opmerking

Als de kandidaat voor de spanning de gemiddelde waarde neemt: goed rekenen.

3 maximumscore 2

voorbeeld van een antwoord:

Bij een grotere weerstand is de stroomsterkte en daarmee ook het vermogen kleiner. Dus de puls bevat dan minder energie.

- inzicht in $U = IR$ en $P = UI$ 1
- consequente conclusie 1

4 maximumscore 2

voorbeeld van een antwoord:

Onder de elektroden is de weerstand in de stroomkring het grootst.

Daar (ontstaat de meeste warmte en) wordt de temperatuur het hoogst (en kunnen dus brandwonden ontstaan).

- inzicht dat onder de elektroden de weerstand in de stroomkring het grootst is 1
- inzicht dat bij de grootste weerstand de temperatuur het hoogst wordt/ de meeste warmte ontstaat 1

Opgave 2 Röntgenfoto

---

5 maximumscore 3

voorbeeld van een antwoord:

De halveringsdikte voor bot is kleiner dan voor water. Dat betekent dat op plaatsen waar bot zit minder straling doorgelaten wordt dan op plaatsen waar geen bot zit. Op de foto zie je dat die plaatsen minder zwart zijn dan plaatsen waar geen bot zit.

- constateren dat de halveringsdikte voor bot kleiner is dan voor water 1
- inzicht dat op plaatsen waar bot zit minder straling doorgelaten wordt dan op plaatsen waar geen bot zit 1
- constatering dat de foto minder zwart is op plaatsen, waar bot zit 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

6 maximumscore 5

uitkomst: $\frac{I_A}{I_B} = 0,89$

voorbeeld van een bepaling:

Voor de doorgelaten hoeveelheid straling geldt: $I(x) = I(0) \left(\frac{1}{2}\right)^{\frac{x}{d_1/2}}$.

Aflezen uit de figuren levert voor plaats B: $d_1 = 21$ cm en $x = 11,4$ cm

zodat $I_B = I(0) \left(\frac{1}{2}\right)^{\frac{11,4}{21}} = 0,686 \cdot I(0)$.

Bij plaats A gaat de straling door 8,1 cm zacht weefsel en door 3,9 cm bot.

Voor het zachte weefsel geldt: $I_{A,zacht} = I(0) \left(\frac{1}{2}\right)^{\frac{8,1}{21}} = 0,765 \cdot I(0)$.

Bij plaats A geldt: $I_A = 0,765 \cdot I(0) \left(\frac{1}{2}\right)^{\frac{3,9}{12}} = 0,611 \cdot I(0)$.

Hieruit volgt dat $\frac{I_A}{I_B} = \frac{0,611 \cdot I(0)}{0,686 \cdot I(0)} = 0,89$.

- gebruik van $I(x) = I(0) \left(\frac{1}{2}\right)^{\frac{x}{d_1/2}}$ 1
- aflezen van d_1 van water en van bot (met een marge van 1,0 cm) 1
- bepalen van de diktes van bot en spierweefsel bij A en B (met marges van 0,1 cm in de figuur) 1
- inzicht dat bij plaats A de factoren $\left(\frac{1}{2}\right)^{\frac{x}{d_1/2}}$ voor bot en zacht weefsel met elkaar vermenigvuldigd moeten worden 1
- completeren van de bepaling 1

7 maximumscore 1

voorbeeld van een antwoord:

De botten zijn op de foto aan de rand minder zwart dan in het midden.

Opgave 3 Gasveer

8 maximumscore 5

uitkomst: $p = 6,1 \cdot 10^6$ Pa

voorbeeld van een berekening:

Voor de overdruk van het stikstofgas geldt $\Delta p = \frac{F}{\Delta A}$.

Hierin is $F = 300$ N en ΔA is het verschil in oppervlakte tussen de rechterkant en de linkerkant van de zuiger.

Dit verschil is gelijk aan de doorsnede A van de zuigerstang.

Voor de doorsnede van de zuigerstang geldt:

$$A = \pi r^2 = \pi(4,0 \cdot 10^{-3})^2 = 5,03 \cdot 10^{-5} \text{ m}^2.$$

$$\text{Dus } \Delta p = \frac{F}{A} = \frac{300}{5,03 \cdot 10^{-5}} = 6,0 \cdot 10^6 \text{ Pa.}$$

De buitenluchtdruk bedraagt $1,0 \cdot 10^5$ Pa.

Dus de druk van het stikstofgas is $6,1 \cdot 10^6$ Pa.

- gebruik van $p = \frac{F}{A}$ 1
- inzicht dat het verschil in oppervlakten tussen links en rechts gelijk is aan de doorsnede van de zuigerstang 1
- gebruik van $A = \pi r^2$ en van $d = 2r$ 1
- inzicht dat $\Delta p = p_{\text{binnen}} - p_{\text{buiten}}$ 1
- completeren van de berekening 1

9 maximumscore 3

uitkomst: $W = 84$ J (met een marge van 1 J)

voorbeeld van een bepaling:

Er geldt voor de arbeid $W = Fs$.

In dit geval $W = F_{\text{gem}}s$ met $F_{\text{gem}} = 335$ N en $s = 0,25$ m geeft dit $W = 84$ J.

- gebruik van $W = Fs$ 1
- bepalen van F_{gem} of inzicht dat de arbeid gelijk is aan de oppervlakte onder de grafiek 1
- completeren van de bepaling 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

10 maximumscore 2

uitkomst: $F_w = 25 \text{ N}$

voorbeeld van een bepaling:

Bij het indrukken werkt de wrijvingskracht in dezelfde richting als de kracht van de zuiger. Bij het uitschuiven werkt de wrijvingskracht tegengesteld aan de kracht van de zuiger.

Het verschil tussen de krachten bij indrukken en uitschuiven is dus 2 maal de grootte van de wrijvingskracht. Dit verschil is 50 N, dus $F_w = 25 \text{ N}$.

- inzicht dat bij het indrukken de wrijvingskracht in dezelfde richting als de kracht van de zuiger werkt en bij het uitschuiven tegengesteld 1
- completeren van de bepaling 1

Opmerking

Het antwoord zonder toelichting $F = 50 \text{ N}$ levert nul punten op.

11 maximumscore 3

voorbeeld van een antwoord:

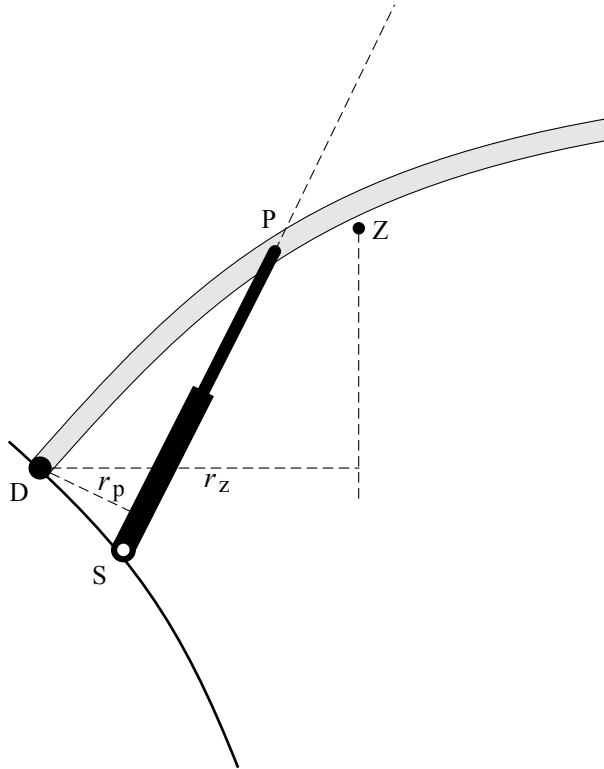
Als de zuiger ingedrukt wordt, neemt het volume van de zuigerstang binnen de cilinder toe. Hierdoor neemt het volume van het stikstofgas af. Hierdoor wordt de druk van het stikstofgas groter (en dus ook de kracht op de zuigerstang naar buiten).

- inzicht dat bij het indrukken (het volume van de zuigerstang binnen de cilinder toeneemt en daardoor) het volume van het stikstofgas kleiner wordt 1
- inzicht dat $pV = \text{constant}$ 1
- consequente conclusie 1

12 maximumscore 5

uitkomst: $m = 22 \text{ kg}$

voorbeeld van een bepaling:

Er is evenwicht dus het moment van de zwaartekracht is gelijk aan het moment van de beide gasveren.

Dus $F_z r_z = 2F_p r_p$.

Opmeten in de figuur levert: $r_p = 1,5 \text{ cm}$ en $r_z = 4,2 \text{ cm}$.

Invullen levert: $F_z = 214 \text{ N}$. Dus $m = \frac{F_z}{g} = \frac{214}{9,81} = 22 \text{ kg}$.

- tekenen van de werklijnen van de twee krachten 1
- tekenen en opmeten van de armen van de krachten (elk met een marge van 0,2 cm) 1
- in rekening brengen van de factor 2 1
- gebruik van $F_z = mg$ 1
- completeren van de bepaling 1

Opgave 4 Radarcontrole

13 maximumscore 3

uitkomst: $f = 3,3 \cdot 10^{10}$ Hz

voorbeeld van een berekening:

$$\text{Uit } c = f\lambda \text{ volgt } f = \frac{c}{\lambda} = \frac{3,00 \cdot 10^8}{9,0 \cdot 10^{-3}} = 3,3 \cdot 10^{10} \text{ Hz.}$$

- gebruik van $v = f\lambda$ 1
- opzoeken van de lichtsnelheid 1
- completeren van de berekening 1

14 maximumscore 2

voorbeeld van een antwoord:

Slechts een klein gedeelte van de uitgezonden radargolven raakt de auto en kan worden teruggekaatst / maar een klein gedeelte van de golven die worden teruggekaatst bereiken het radarapparaat.

Door het dopplereffect wordt de golflengte kleiner (, omdat de auto nadert en fungeert als bewegende bron in de richting van de waarnemer).

- oorzaak van de veel kleinere amplitudo 1
- oorzaak van de kleinere λ 1

15 maximumscore 4

uitkomst: $v = 90$ (km h⁻¹)

voorbeeld van een bepaling:

$$\Delta T = 180 \cdot 10^{-6} \text{ s. Dus } \Delta f = \frac{1}{\Delta T} = 5,56 \cdot 10^3 \text{ Hz.}$$

$$\Delta f = \frac{2v}{\lambda}. \text{ Omschrijven levert}$$

$$v = \frac{\Delta f \lambda}{2} = \frac{5,56 \cdot 10^3 \cdot 9,0 \cdot 10^{-3}}{2} = 25 \text{ ms}^{-1} = 90 \text{ km h}^{-1}.$$

- bepalen van ΔT (met een marge van 4 μ s) 1
- gebruik van $f = \frac{1}{T}$ 1
- omrekenen van ms⁻¹ naar kmh⁻¹ 1
- completeren van de bepaling 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

16 maximumscore 2

voorbeeld van een uitleg:

De component van de snelheid in de richting van het radarapparaat is kleiner dan de snelheid. Dus geeft de formule een te kleine waarde voor v .

- inzicht dat de component in de richting van het radarapparaat kleiner is dan de snelheid 1
- consequente conclusie 1

17 maximumscore 3

voorbeeld van een antwoord:

Uitgang 1 van teller A staat steeds $\frac{1}{40}$ seconde aan en $\frac{1}{40}$ seconde uit.

Dus de aan/uit-ingang van teller B staat krijgt gedurende $\frac{1}{40}$ seconde een hoog signaal waardoor teller B pulsen telt.

Als uitgang 1 van teller A laag wordt, gaat er via de invertor een hoog signaal naar de reset van teller B waardoor deze gereset wordt.

- inzicht dat uitgang 1 van teller A staat steeds $\frac{1}{40}$ seconde aan en $\frac{1}{40}$ seconde uit staat 1
- inzicht dat de aan/uit-ingang van teller B dus gedurende $\frac{1}{40}$ seconde een hoog signaal krijgt 1
- inzicht dat de reset van teller B daarna een hoog signaal krijgt 1

18 maximumscore 2

voorbeelden van een antwoord:

methode 1

Als binnen $\frac{1}{40}$ seconde 128 pulsen geteld worden, komt dit overeen met een frequentie van $40 \cdot 128 = 5120 \text{ Hz} = 5,1 \text{ kHz}$. Dus bij deze frequentie (en hoger) geeft uitgang 128 van teller B een hoog signaal aan het fotoestel.

- omrekenen van het aantal pulsen in $\frac{1}{40}$ seconde naar de frequentie 1
- completeren van de redenering 1

methode 2

Als er $5,1 \cdot 10^3$ pulsen per seconde zijn, zijn dat in $\frac{1}{40}$ seconde

$\frac{5,1 \cdot 10^3}{40} = 128$ pulsen. Dus bij 128 (en meer) pulsen geeft uitgang 128 van teller B een hoog signaal aan het fotoestel.

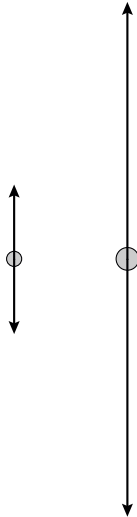
- omrekenen van de frequentie naar het aantal pulsen in $\frac{1}{40}$ seconde 1
- completeren van de redenering 1

Opgave 5 Regendruppels

---

19 maximumscore 3

antwoord:

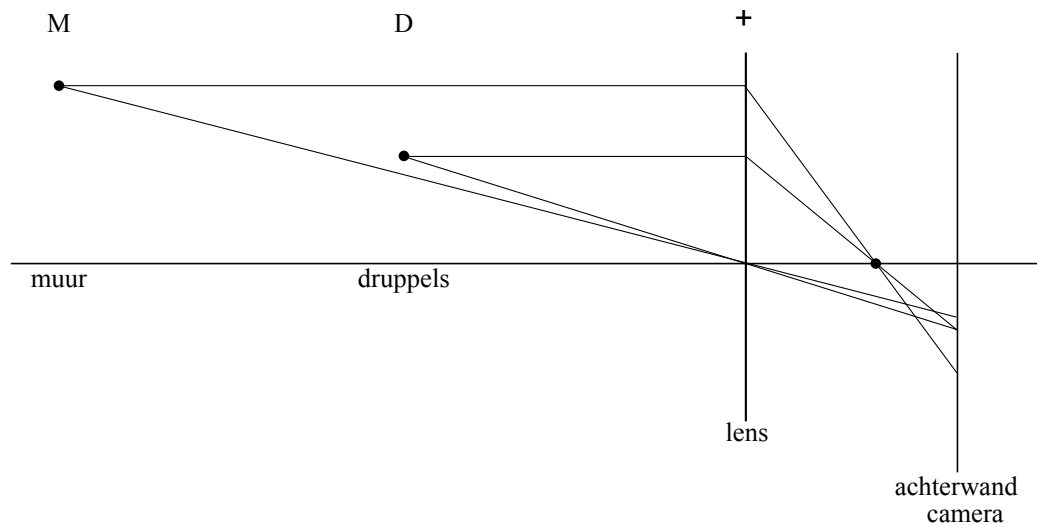

- tekenen van een vectorpijl op de kleine druppel omhoog, die even lang is als de getekende vectorpijl 1
- tekenen van twee even lange vectorpijlen op de grote druppel omhoog en omlaag met een lengte $\geq 2,0$ cm 1
- de lengte van de vectorpijlen op de grote druppel is 3,4 maal de lengte van de vectorpijlen op de kleine druppel 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

20 maximumscore 4

voorbeeld van een antwoord:

Het beeldpunt van de bakstenen ligt niet op achterwand van de camera. Hierdoor is het beeld niet scherp.

- construeren van het beeld van punt D op de achterwand van de camera 1
- aangeven van de plaats van een brandpunt 1
- construeren van het beeld van punt M 1
- inzicht dat het beeldpunt van de bakstenen niet op achterwand van de camera valt / inzicht dat op de achterwand van de camera een lichtvlek van de bakstenen valt 1

21 maximumscore 3

voorbeeld van een uitleg:

De sporen van de druppels zijn even lang. Dus hebben de druppels een even grote snelheid. Uit de formule volgt dat de stralen en dus de afmetingen van de druppels dan even groot zijn.

- constatering dat de sporen van druppels allemaal even lang zijn 1
- inzicht dat de druppels een even grote snelheid hebben 1
- consequente conclusie 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

22 maximumscore 5

uitkomst: $d = 3,8 \text{ mm}$

voorbeeld van een bepaling:

De lengte van het spoor gemeten aan de hand van de bakstenen en de voegen is 29 cm.

De vergroting van de druppelsporen is de helft van de vergroting van de bakstenen. De werkelijke lengte van het spoor is dus 14,5 cm.

De snelheid van de druppel is dan $v = \frac{s}{t} = \frac{0,145}{\frac{1}{60}} = 8,7 \text{ ms}^{-1}$.

$v^2 = 4,0 \cdot 10^4 r$. Hieruit volgt $r = \frac{(8,7)^2}{4,0 \cdot 10^4} = 1,9 \cdot 10^{-3} \text{ m}$.

Dus $r = 1,9 \text{ mm}$ en $d = 3,8 \text{ mm}$.

- bepalen van de lengte van het spoor (met een marge van 2 cm) 1
- juist gebruik van de factor $\frac{1}{2}$ 1
- gebruik van $v = \frac{s}{t}$ 1
- gebruik van $v^2 = 4,0 \cdot 10^4 r$ 1
- completeren van de bepaling 1

23 maximumscore 3

voorbeeld van een antwoord:

Voor het verdampen is warmte nodig. De benodigde warmte wordt onttrokken aan de druppel. Dat betekent dat de temperatuur van de druppel zal dalen.

- inzicht dat er warmte nodig is voor het verdampen van water 1
- inzicht dat deze warmte aan de druppel onttrokken wordt 1
- consequente conclusie 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

24 maximumscore 4

uitkomst: $\Delta T = 0,23 \text{ }^\circ\text{C}$

voorbeeld van een berekening:

Tijdens het vallen wordt het verlies aan zwaarte-energie omgezet in warmte, zodat $mg\Delta h = cm\Delta T$.

Invullen geeft $\Delta T = \frac{g\Delta h}{c} = \frac{9,81 \cdot 100}{4,18 \cdot 10^3} = 0,23 \text{ }^\circ\text{C}$.

- inzicht dat $Q = \Delta E_z = mg\Delta h$ 1
- gebruik van $Q = cm\Delta T$ en opzoeken van c van water 1
- inzicht dat m wegvalt of berekenen van de massa van de waterdruppel 1
- completeren van de berekening 1

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van alle kandidaten per school in het programma WOLF.
 Zend de gegevens uiterlijk op 26 juni naar Cito.